

**YANGI O‘ZBEKISTONDA FUQAROLIK JAMIYATINI QURISH
MASALALARI**

Rustamov Xusan Abdusalomovich

Guliston davlat universiteti “Ijtimoiy fanlar” kafedrası

katta o‘qituvchisi, f.f.b.f.d. (PhD)

Tel: 97-275-80-99

e-mail: rustamov.husan@inbox.ru

Annotatsiya:

Mazkur maqolada Yangi O‘zbekistonda fuqarolik jamiyatini shakllantirish va rivojlantirish masalalari, uning nazariy asoslari, amaliy islohotlar jarayoni hamda mavjud muammolar tahlil etiladi. Shuningdek, fuqarolik jamiyatining muhim institutlari, ularning jamiyat hayotidagi o‘rni va ahamiyati yoritib beriladi. Maqolada fuqarolik jamiyatini rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari hamda istiqboldagi vazifalar haqida xulosalar keltiriladi.

Kalit so‘zlar: fuqarolik jamiyati, Yangi O‘zbekiston, demokratiya, huquqiy davlat, nodavlat notijorat tashkilotlari, fuqarolik faolligi, so‘z erkinligi, ijtimoiy institutlar, islohotlar, huquqiy madaniyat.

Bugungi kunda O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan tub islohotlar jamiyat hayotining barcha jabhalarini qamrab olgan holda yangi bosqichga ko‘tarilmoqda. “Yangi O‘zbekiston” g‘oyasi asosida olib borilayotgan siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy o‘zgarishlar markazida inson qadri, uning huquq va erkinliklarini ta‘minlash masalasi turibdi. Shu nuqtai nazardan, fuqarolik jamiyatini shakllantirish davlat taraqqiyotining muhim sharti sifatida qaralmoqda.

Fuqarolik jamiyati – bu fuqarolarning erkin faoliyati, ularning manfaatlarini ifoda etuvchi va himoya qiluvchi mustaqil institutlar tizimidir. U demokratik davlatning ajralmas qismi bo‘lib, jamiyat va davlat o‘rtasidagi

ilmiy –amaliy anjuman

muvozanatni ta'minlaydi. Shu sababli Yangi O'zbekistonda fuqarolik jamiyatini rivojlantirish dolzarb vazifa sifatida belgilangan.

Fuqarolik jamiyati tushunchasi qadimiy falsafiy ildizlarga ega bo'lib, u jamiyatning davlatdan mustaqil ravishda shakllangan qismi sifatida talqin etiladi. Fuqarolik jamiyati inson huquqlari, erkinliklari va manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan ijtimoiy munosabatlar tizimini anglatadi.

Fuqarolik jamiyatining asosiy belgilariga quyidagilar kiradi:

- fuqarolarning erkinligi va tengligi;
- qonun ustuvorligi;
- ijtimoiy faollikning yuqori darajasi;
- nodavlat tashkilotlarning rivojlanganligi;
- so'z va fikr erkinligining mavjudligi.

Demokratik jamiyatda fuqarolik jamiyati davlat faoliyatini nazorat qiladi, jamiyat manfaatlarini himoya qiladi hamda ijtimoiy muammolarni hal etishda faol ishtirok etadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda fuqarolik jamiyatini rivojlantirish borasida sezilarli ishlar amalga oshirildi. Xususan, davlat boshqaruvida ochiqlik va oshkoralik tamoyillari joriy etildi, fuqarolarning davlat organlari faoliyatiga nisbatan nazorat qilish imkoniyatlari kengaytirildi.

Nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash, ommaviy axborot vositalari erkinligini ta'minlash, fuqarolarning murojaatlari bilan ishlash tizimini takomillashtirish kabi chora-tadbirlar fuqarolik jamiyatini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Shuningdek, "Elektron hukumat" tizimining rivojlanishi fuqarolar va davlat o'rtasidagi aloqalarni soddalashtirib, ochiqlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda. Bu esa fuqarolarning davlat boshqaruvida ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Fuqarolik jamiyati turli institutlar orqali faoliyat yuritadi. Ularning eng muhimlari quyidagilardan iborat:

ilmiy –amaliy anjuman

1. Nodavlat notijorat tashkilotlari (NNTlar) – aholining turli qatlamlari manfaatlarini himoya qiladi.
2. Ommaviy axborot vositalari (OAV) – jamiyatda axborot almashinuvini ta'minlaydi, ochiqlikni kuchaytiradi.
3. Mahalla instituti – fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organi sifatida muhim o'rin tutadi.
4. Kasaba uyushmalari – mehnatkashlarning huquqlarini himoya qiladi.
5. Siyosiy partiyalar – fuqarolarning siyosiy irodasini ifodalaydi.

Mazkur institutlar jamiyatda muvozanatni ta'minlash, fuqarolarning manfaatlarini himoya qilish hamda demokratik qadriyatlarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Mavjud muammolar va ularning yechimlari

Fuqarolik jamiyatini rivojlantirish jarayonida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan:

- fuqarolarning ijtimoiy faolligi yetarli darajada emas;
- huquqiy madaniyat past darajada;
- ayrim nodavlat tashkilotlarning moddiy-texnik bazasi zaif;
- axborot olish imkoniyatlari ayrim hududlarda cheklangan.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi choralarni amalga oshirish zarur:

- aholining huquqiy savodxonligini oshirish;
- fuqarolik ta'limini rivojlantirish;
- NNTlarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash;
- yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish;
- raqamli texnologiyalarni keng joriy etish.

Yangi O'zbekistonda fuqarolik jamiyatini rivojlantirish istiqbollari keng. Kelgusida quyidagi yo'nalishlarga alohida e'tibor qaratilishi kutilmoqda:

- davlat va jamiyat o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish;

ilmiy –amaliy anjuman

- fuqarolarning qaror qabul qilish jarayonidagi ishtirokini kengaytirish;
- inson huquqlarini ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish;
- fuqarolik jamiyati institutlarini yanada rivojlantirish.

Shuningdek, xalqaro tajribani o'rganish va uni milliy sharoitlarga moslashtirish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, Yangi O'zbekistonda fuqarolik jamiyatini qurish – murakkab va uzoq muddatli jarayon bo'lib, u izchil islohotlarni talab etadi. Bu jarayonda fuqarolarning faolligi, davlatning ochiqligi va qonun ustuvorligi muhim ahamiyat kasb etadi.

Fuqarolik jamiyati rivojlangan jamiyatda inson huquqlari himoya qilinadi, ijtimoiy adolat ta'minlanadi va barqaror taraqqiyotga erishiladi. Shu bois, mazkur yo'nalishdagi islohotlarni davom ettirish va takomillashtirish dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent - 2023 y.
<https://lex.uz/docs/6445145>
2. Рустамов, Х. А. (2025). Взаимное сотрудничество организационных сетей в модернизации страны. In International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences (pp. 136-141).
3. Rustamov, H. Analysis of reforms on mutual restraint and balance of authorities hokimiyat organlarining o'zaro tiyib turish hamda muvozanat bo'yicha islohotlar tahlili.
4. Abdusalomovich, R. K. (2023). Philosophical Analysis of the Interaction between the Concepts of Civil Society and the Priority of the Law. Central Asian Journal of Social Sciences and History, 4(12), 201-204.
5. Internet manbalari va rasmiy veb-saytlar materiallari.